

ՓՈԽԱՆ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԻ**Տ. Տ. ՎԱԶԳԵՆ Ա ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՔԱՐՈԶԸ**

ԽՈՍՍՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻԶ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

Կիրակի, 13 Ապրիլ 1986ին

«Խնդա եւ զուարեացիւ, հաւսեացեալ Սեսուծոյ Եկեղեցի, Բաղլ ըզԼզ ՏԻՆԵ ՏԻՐԵԼԸ
ընտրեաց եւ հանեցաւ բնակիլ ԻՊԲԵՂ» (Շարական):

Այսօր Աշխարհամատրան Կիրակի է:

Այսօր մեր Մայր Եկեղեցին կը աօնախմբէ հիմնադրուած և կազմաւորուած Քրիստոնէական Ընդհանրական Սուրբ Եկեղեցւոյն:

Քրիստոսի Եկեղեցւոյ ծնունդը սեծագոյն երևոյթներէն մին կը հանդիսանայ մարդկութեան պատմութեան հորիզոնին վրայ:

Տիրոջ Յարութեան հրաշքը այն վէմն է, որուն վրայ աներբ կը բարձրանայ ողեկան կառոյցը Սուրբ Եկեղեցւոյ, որ կը խորհրդանշէ իսկ մարմինը յարուցեալ Աստուածորդւոյն: Այդ ողեկան կառոյցը հզօրագոյնը եղաւ պատմութեան կառոյցներու մէջ, որ կըցաւ դիմադրուել ժամանակներու փոթորիկները և մնալ յաղթական:

Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին անբաժան մէկ մասն է Քրիստոնէական Ընդհանրական Եկեղեցիին: Ան հիմնուեցաւ ու կազմակերպուեցաւ առաքելական աւանդութեանց վրայ, Չորրորդ Դարու լուսարացին, մեծն Գրիգոր Լուսաւորչի սուրբ ձեռքով, Հայոց Հայրապետական Աթոռի հաստատմամբ Ի Սուրբ Էջմիածին, Հայաստանի մայրաքաղաք Վաղարշապատի պարիսպներուն տակ, Սուրբ Դրական Արարատի ստորոտին:

Սուրբ Էջմիածնայ Աթոռով զխաւորուած Եկեղեցին Հայ ազգի Մայր Եկեղեցին է, երէկ, այսօր և յաւիտեան:

Հայ Եկեղեցին Ընդհանրական Եկեղեցւոյ հարազատ ու վաւերական մէկ պատկերն է Հայ ազգի կեանքի սահմաններուն մէջ:

Հայ Եկեղեցին տիեզերական Եկեղեցին է՝ մարմին և հոգի առած Հայոց ողեկանութեան ստեղծարար ձևերուն մէջ:

Կը խորհինք թէ Արևմուտքի և Արևելքի քրիստոնէական առաքելաշաւիղ Եկեղեցիներու միջև կայ ներքին միութիւն մը՝ Քրիստոսով և Քրիստոսի մէջ. տեսակ մը խորհրդաւոր, փոխադարձ ներթափանցում, որով ամէն մէկ ինքնազուլս Եկեղեցւոյ մէջ կայ հարազատ պատկերը Ընդհանրական Եկեղեցւոյ: Այսպիսով Ընդհանրական կամ տիեզերական Եկեղեցին իր իրական և ամբողջական գոյառումը կը գտնէ ու կ'արտայայտէ առաքելական ինքնազուլս ուղղադաւան Եկեղեցիներու ամբողջութեան մէջ: Մեր օրերու Էկումենիկ ոգին և շարժումը ուրիշ բան չեն, եթէ ոչ զբսկորումը և ամրապնդումը այդ ամբողջութեան, համաքրիստոնէական միութեան և եղբայրութեան:

Հայ Եկեղեցին ինքզինք բաժնուած չի զգար Ընդհանրական Եկեղեցիէն, քրիստոնէական քոյր Եկեղեցիներու մեծ ընտանիքէն: Բնական է, կան որոշ

դաւանարանական բանաձևումներու երանգաւորումներ, կան ծխական և ազգային աւանդութեանց հետ կապուած և ժամանակներու հոլովոյթով ձևաւորուած ինքնուրոյն դրսևորումներ, սակայն այդ բոլորը ոչ թէ կը բաժնեն, այլ մեզ աւելի կը միացնեն Ընդհանրական Եկեղեցիին, զի այդ բոլոր տարբեր դրսևորումները, տարբեր երանգաւորումները, Հայ ազգի ոգեկանութեան յատուկ արտայայտութեան ձևերն են, որոնք աւելի կը հաստատեն տիեզերական ճշմարտութիւնը Քրիստոսի Եկեղեցւոյ:

Հայ ազգը Քրիստոսի Աւետարանը ընդունեց ոչ իբրև դուրսէն իրեն պարտադրուած ուսմունք, ոչ իբրև արտաքին զգեստ, ոչ իբրև ընդօրինակող, այլ իբրև երկնային պարզ և մը՝ նաև իրեն ուղղակի շնորհուած, ի պատասխան իր սեփական հոգւոյ մեծ սպասումներուն և երազանքներուն: Ապացոյց որ Հայոց Եկեղեցին միակն է Քրիստոնէական Եկեղեցիներու ընտանիքին մէջ, որ իր հիմնադրումը և իր Հայրապետական Աթոռի հաստատումը կապած է Միա-ծին Որդւոյ ի Հայաստան էջքի տեսիլքին հետ: Ապացոյց նաև այն փաստը, որ Հայ ժողովուրդը պատմութեան մէջ առաջինը կը հանդիսանայ Քրիստոնէական կրօնը պետական կրօն հռչակող: Պատահական երևոյթներ չեն ասոնք:

Ահա թէ ինչու, Հայ Եկեղեցին իր ծննդեան օրէն մինչև այսօր, կայ ու կը մնայ աշխարհամատրան աստուածային կառոյցին մէջ, անբաժան ու աներեր:

Սիրելի հաւատացեալներ, Հայ Եկեղեցւոյ ճակատագիրը կապուած է՝ մէկ կողմէ Քրիստոնէական Ընդհանրական Եկեղեցւոյ ճակատագրին հետ և միւս կողմէ իր հարազատ սեփական ժողովուրդի ու հայրենիքի ճակատագրին հետ:

Մեր օրերու Ընդհանրական Եկեղեցին, այսինքն Քրիստոնեայ Եկեղեցիներու մեծ ընտանիքը, համայն մարդկութեան հետ միատեղ, կը գտնուի աշխարհակործան պատերազմի մը վտանգին առջև: Նոյն վտանգին տակ կը գտնուի նաև ու մանաւանդ մեր Եկեղեցին, իր ժողովուրդով և իր վերածնած մայր երկրով:

Եւ եթէ Հայ Եկեղեցւոյ ճակատագիրը անբաժանօրէն կապուած է մէկ կողմէ Ընդհանրական Եկեղեցւոյ և միւս կողմէ իր սեփական ժողովուրդի ճակատագրին հետ, ապա պարզ է որ մեր Եկեղեցւոյ, յատկապէս հոգևորականներու ուսերուն կը ծանրանայ պատուաբեր լուծը, նուիրական պարտականութիւնը ոչ միայն աղօթելու, այլև անյոգնաբեկ զործելու, մարտնչելու վասն պահպանման աշխարհի խաղաղութեան, վասն ընդհանուր, ամբողջական գինաթափման, վասն համերաշխ աշխարհի մը զոյառման և զոյատեման:

Այս խոհերը կը յաճախեն Մեր Միտքը այս տարի մանաւանդ, երբ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւնը 1986 տարին հռչակած է խաղաղութեան տարի:

Մենք՝ Հայ Եկեղեցի, մենք՝ Հայ ազգութիւն, մենք՝ Հայ հայրենիք, չենք կամենար որ աշխարհի վրայ տեղի ունենան ցեղասպանութիւններ, նման 1915ի ցեղասպանութեան, որուն զոհ զնաց Հայ ժողովուրդի կէսէն աւելին, Արևմտեան Հայաստանի տարածքին վրայ:

Մենք, Հայրապետ Հայոց, կը սպասենք որ արտասահմանի մեր պանդուխտ ժողովուրդը, հայրենաբնակ հայութեան կողքին կանգնած, ամէն բանէ վեր դաւանի հայ ազգի ու հայրենիքի ճակատագրի միասնութեան գիտակցու-

ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՑ. ԵԵԵՂԵՑԻՈՑ

Զ.

ՀԱՅ ՀՈԳԵԻՈՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՑԵՆՋԻ ԽՆԴԻՐ

Իմիտական - արարողական կէտերու վերաբերմամբ իր թելադրութիւնները յընդհանուրն սպառող է վերջ, ԶեկՈՒՑՈՒՄը կ'անցնի «Ընդհանուր հարցեր» մակարկն ներքե զլխաւորուած կարգ մը ուրիշ խնդիրներու, որոնք կրօնական կեանքի և եկեղեցական կենցաղի ընկերային և ընտանեկան, նիւթական և բարոյական կողմերուն և պաշտամունքային կատարողութեան ինչ ինչ պայմաններուն կը պատկանին, ինչպէս են Տոմարը և Լեզուն: Ու աստուծոյ մէջ առաջին կը դնէ «Հոգևորականութեան ցենճը»:

Յենգ Գերմաներէն բառ է, կ'երևի Ռուսերէնի ճամբով մտած կողմաւսահայ կիրարկումի մէջ, և կը նշանակէ «արտօնութիւն», «տիտղոս», «ուսումնական բարձր վկայական» կային. — ըստ այսմ, «Հայ հոգևորականութեան ցենճի խնդիր» արտայայտութիւնը ակնարկութիւն կամ յանձնարարութիւն է այն պայմաններուն կամ միջոցներուն՝ զորս հարկ է ի նկատի ունենալ, որպէս զի կանոնաւոր զարգացում և բարձր վկայական չունեցող մը իրաւունք չունենայ յետ այսու հոգևորականութեան կարգ առնելու: Պարզ է միտք բանին. ինչ որ մենք առհասարակ սովորական կերպով կամ առ առաւելն թեթեւ ստու-

թիւնը, զիտակցութիւն՝ որ կրնայ կազմաւորուիլ միմիայն մեր արդի՝ ապրող ու շնչող և հասակ նետող հայկական պետութեան հաստատ ու ապահով հիմքի վրայ: Ազօթող ենք որ ոչ մէկ հայ մարդ դուրս մնայ մեր ազգային ճակատագրի միասնութեան այդ կենսահաստատ զիտակցութենէն: Վասնզի Սարգարապատի հերոսամարտը և Մայիս 28ը կերտողներու իտէալները իրազործուեցան Նոյեմբեր 29ի ճանապարհով: Վկայ՝ մեր օրերու Հայաստանը իր վիթխարի իրազործումներով, մխիթարութիւնը և հպարտանքը համայն Հայութեան:

Մենք կը հաւատանք նաև որ ինչ որ կը հասկնայ մեր Ժողովուրդը Հայ Դատ ըսելով, հնարաւոր պիտի ըլլայ օր մը իրականացնել Նոյն 29 Նոյեմբերեան ճանապարհով: Հեռու մեզմէ Հայ Դատ հետապնդել՝ հակադրուելով արդի ծաղկած մեր Մայր Հայրենիքին: Հեռու մեզմէ յոյսեր կապել հնարաւոր պատերազմի մը սանձագերծման հետ, Արևմուտքի և Արևելքի միջև:

Հայոց Մայր Հայրենիքի և հետևաբար նաև Հայ Եկեղեցւոյ ճակատագրերը կը մնան ամրապէս խառնախառն ազգամիջեան համերաշխ զործակցութեան փրկարար հրամայականի յաղթանակի վրայ:

«Իսկ այժմիկ ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի դուք որ երբեմն հեռաւորքն էիք, մերձաւորք եղբուք արեամբն Քրիստոսի: Զի նա է խաղաղութիւն մեր որ արար գերկոսեան մի ... և եկն աւետարանեաց խաղաղութիւն ձեզ հեռաւորաց և խաղաղութիւն մերձաւորաց» (Եփես. Բ. 1, 3-14, 17): Ամէն: